

Svarthalespove

Limosa limosa

Rødlistet art

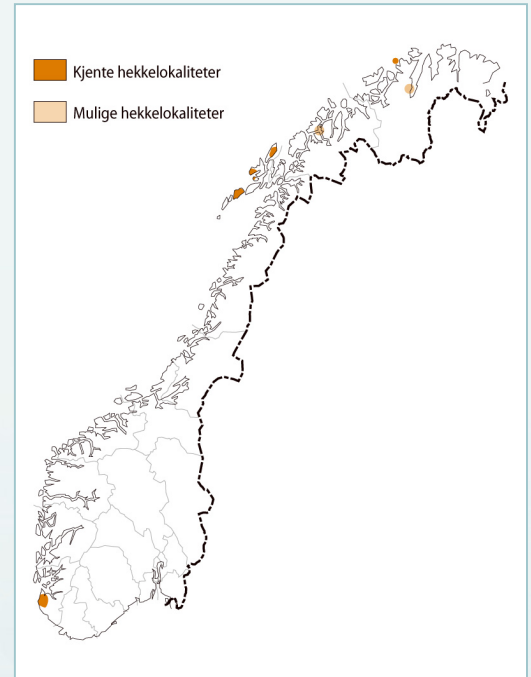
faktaark

I Norge hekker svarthalespoven først og fremst på Jæren og i Vesterålen, men er også funnet spredt noen andre steder langs kysten. Bestanden i Norge er estimert til 40-100 par, og synes å være stabil. Den har gått kraftig tilbake over det meste av Europa.

Status

Kategori Sterkt truet (EN) på Norsk rødliste 2006. På IUCN sin globale Rødliste 2006 er den klassifisert som Nær truet (NT).

Hekkelokaliteter for svarthalespove i Norge.

Kjennetegn

Svarthalespoven er stor vadefugl på ca. 40 cm og veier ca. 300 gram. Den har et svært langt nebb, lange bein og en praktfull rustrød farge i sommerdrakten. Svarthalespoven skiller lett fra den lignende lappspoven på de karakteristiske brede hvite vingebånd og hvite stjert med et markert svart bånd ytterst. Hunnen har mer grå overside enn hannen, og har noe lengre nebb. Det lange nebbet er av og til svakt oppadbøyd og er mørkt orangegult som blir brunsvart mot spissen. Det hekker to underarter i Norge. Nominatunderarten *limosa* hekker i Sør-Norge og skiller fra underarten *islandica*, som hekker i Nord-Norge, på at hannene av *islandica* er mer rustrøde i brystet og på ryggen, samt at de har noe kortere nebb. Hunnene av de to underartene er vanskelig å skille.

Utbredelse

Svarthalespoven er utbredt fra Vest-Europa og på Island til de sentralasiatiske stepper. I Norge er nominatunderarten funnet hekkende på Jæren og på noen få lokaliteter opp til Sør-Trøndelag. Den hekket også ved Øyern i Akershus, hvor det siste hekket funnet ble gjort i 1977. I Nord-Norge hekker underarten *islandica* på øyer i Lofoten og Vesterålen, samt sannsynligvis i Troms. Arten er også funnet hekkende på Rolvsøya i Finnmark og hekker muligens ved Porsangerfjorden.

Biologi

Svarthalespoven har et iøynefallende fluktspill om våren, hvor den stiger skrått oppover med hurtige vingeslag og utstøter et monotont gjentatt "vitte-vitte", hvorpå den plutselig stuper nesten loddrett ned for så å stige bratt opp igjen like over bakken. Spillet avsluttes med en "vippeflukt" høyt til værs med utspilt stjert

og med vingeslag i utakt slik at fuglen vipper for hvert vingeslag. Svarthalespoven kan av og til hekke i åpne kolonier, men hvor parene er territorielle. De er aggressive på hekkeplassen, og forsvare reir og unger med angrep. Både fugler og pattedyr blir angrepet. De kan også være aggressive mot mennesker som kommer for nært reiområdet. De kan, på samme måte som mange andre vadefugler, spille skadet for å tiltrekke seg oppmerksomhet og lure predatorer bort fra ungene.

På Jæren plasseres reiret på dyrket mark, vanligvis i slåtteeeng. Svarthalespoven legger som de fleste vadefugler 4 pæreformede egg. Eggleggingen finner sted fra midten av mai på Jæren, trolig noe senere i Nord-Norge. I eggleggingsperioden besøker hunnen vanligvis reiret bare for å legge egg, mens det er hannen som varmer eggene. Men når kullet er fulllagt ruger hann og hunn omtrent like mye. Rugetiden er 22-24 døgn. Ungene klekkes synkront. De skaffer seg mat selv fra første stund, men passes vanligvis av begge foreldrene etter at de er klekket. Ungene er flyvedyktige etter ca. 4 uker, og blir da snart uavhengige av foreldrene. De starter å hekke for første gang når de er to

Den islandske underarten av svarthalespove. Foto: Kjetil Schjølberg

år gamle, sjelden allerede som ettåringer. Føden består mest av insekter, meitemark, snegler, men de kan også ta rumpetroll og små fisk.

Svarthalespoven finnes bare i åpent landskap. Den sør-norske bestanden er knyttet til dyrket mark og strandeng, mens underarten *islandica* på Island hekker på myrer og lyngheier. Den velger derimot kulturlandskapet i Nord-Norge.

Svarthalespoven er en trekkfugl som ankommer landet vårt i april, stundom allerede i slutten av mars. Den islandske bestanden overvintre i Vest-Europa, særlig i Irland. Nominatunderarten overvintre hovedsakelig i Afrika nord for Sahara.

Bestandstatus

Svarthalespoven ble funnet hekkende med sikkerhet for første gang i Norge på Andøya i Vesterålen i 1955, men et par hekket antagelig ved Kjøllefjord i Finnmark i 1953. Arten etablerte seg som regelmessig hekkfugl flere steder i landet siden

begynnelsen av 1970-tallet. Den har forsvunnet igjen fra noen lokaliteter, som f. eks. Øyern i Akershus. Bestanden i Norge er estimert til 40-100 par, hvorav ca. 20 par hekker på Jæren og ca. 60 par hekker i Lofoten og Vesterålen. Bestanden på Jæren har vært uforandret fra 1982, da den også var på omtrent 20 par. Svarthalespoven har hatt en negativ utvikling i det meste av Europa, med opptil 30 prosent nedgang i flere land siden 1990. I Tyskland har nedgangen vært på hele 50-80 prosent. Den islandske bestanden på hele 15 000-25 000 par har derimot vært i økning, noe som også trolig har vært gunstig for bestandsutviklingen i Nord-Norge. Bestanden i Europa unntatt Russland er estimert til 86 000-110 000 par.

Arten er plassert som Sterkt truet på den norske Rødlista 2006 etter kriteriet D1 (mindre enn 250 reproduserende individer).

Referanser

BirdLife International 2004. Birds in Europe. Population estimates, trends and conservation status.

Cramp, S. (red.). 1983. The birds of the Western Palearctic. Vol. III Vaders to Gulls.

Sæther, S. A. 1994. Svarthalespove. S. 200 i: Gjershaug, J. O., Thingstad, P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) Norsk fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu.